

Матеріали і методи. В дослідженні прийняли участь 120 чоловік: 34 чоловіки, 86 жінок (в стані стійкої компенсації вікостаріння). Використали дослідження функціонального віку за методом А. А. Полякова, Г. В. Коробейнікова, а також фізіолого-ергометричні дослідження для визначення залишкової працездатності. Дані аналізували кластерно-кореляційним методом.

Результати. Виявлено велику варіативність фізіологічних можливостей в забезпеченні залишкової працездатності людей в віці 60 років і старше. Кореляційний аналіз виявив переважання зв'язів з темпом функціонального старіння показателів продуктивності зрительного і слухового аналізаторів, концентрації уваги, тесту теплого-холодного. Для групи людей в віці старше 75 років характерний достовірний вклад параметрів зрительної і слухової пам'яті в взаємозв'язок з темпом старіння, що не спостерігається в більш молодій групі (60–74 роки). В той же час для людей пожилого віку характерно більше впливу на темп старіння фактора концентрації уваги. Темп старіння відображається на показателях успішності роботи з сенсорною панеллю. Для осіб старшого віку характерна достовірна асоціація темпа старіння і кількості помилок при роботі з сенсорним пристроєм. Серед людей, які мають нормальний і уповільнений темп старіння, продовжують трудову діяльність 29,1 %, 29 % — непрацездатні, а 41,9 % непрацездатні, хоча мають залишкову працездатність, відповідну рівню працюючих людей.

Висновки. Вікостаріння фізіологічних показателів когнітивних, психофізіологічних і сенсорних функцій свідчать про прискорення темпа функціонального старіння в старшому віці в порівнянні з групою людей пожилого віку.

ІНТЕГРАЛЬНА ОЦІНКА ТА ОПТИМІЗАЦІЯ ДІЯЛЬНОСТІ ЛЮДЕЙ РІЗНОГО ВІКУ ПРИ РОЗУМОВИХ НАВАНТАЖЕННЯХ

Н. В. Харковлюк-Балакіна

ДУ "Інститут геронтології ім. Д. Ф. Чеботарьова НАМН України", Київ

Еволюція розвитку науково-технічних досягнень людства максимально наблизила суспільство до впровадження інформативних технологій, однак проблема впливу «людського чинника» не стає менш глобальною та перетинається з багатьма сферами діяльності. З огляду на це перспективи сучасних геронтологічних розробок спрямовані на вирішення актуальних прикладних проблем збереження трудового потенціалу на всіх етапах професійної біографії людини та профілактики прискореного професійного старіння.

Мета — реалізація способу інтегральної оцінки та корекції працездатності людей різного віку при розумових навантаженнях.

Матеріали і методи. Розумове навантаження моделювали за допомогою комп'ютерного тестування, для чого було обстежено 295 осіб віком 21–74 роки. Для інтегральної оцінки працездатності людини при розумових навантаженнях було розроблено інформаційну структуру, яка ґрунтується на поєднанні параметрів психофізіологічного потенціалу та темпу старіння людини. Для профілактики гіпокнезії при розумових навантаженнях та корекції функціонального стану людини був використаний комплекс фізичних вправ у режимі робочого дня. Усі методики були розроблені на базі лабораторії професійно-трудової реабілітації ДУ "Інститут геронтології ім. Д. Ф. Чеботарьова НАМН України".

Результати та висновки. Виявлені об'єктивні вікостарінні зміни параметрів психофізіологічного потенціалу людини вказують на зв'язок швидкості вікового регресу функціональних можливостей забезпечення ефективності праці людини з умовами трудової діяльності та способом життя. Середнім критерієм цих змін слугують показники прискореного темпу старіння, пов'язані із функціональним станом кардіореспіраторної системи та опорно-рухового апарату. Доведено, що вікове погіршення стану психофізіологічних функцій на фоні стабілізації рівня розумової працездатності у переважній більшості працівників старше 60 років відображає компенсаторний вплив професійного досвіду. Після застосування способу корекції розумової працездатності у 60 % осіб виявлено підвищення її рівня в межах вікової норми. Отримані дані свідчать про те, що з метою подолання наслідків негативної дії професійних чинників та для профілактики прискореного професійного старіння необхідним є застосування коригувальних засобів, що сприятиме підвищенню ефективності праці персоналу, зокрема осіб, які знаходяться в умовах підвищеного нервово-емоційного напруження (оператори, водії, льотчики тощо).